

Ucraïna

NOU ESCENARI, MATEIXOS REPTES

Desplaçaments forçats i acollida al segle XXI

Els efectes de la crisi migratòria provocada per l'ofensiva russa es noten en l'altíssim nombre de persones amb els rostres confosos al pas fronterer entre Ucraïna i Polònia. Es calcula que **al voltant de 100.000 ucraïnesos abandonen el país cada dia**. Un dels punts més transitats és la petita població de Medyka, d'aproximadament 2.500 habitants.

Pas fronterer de Medyka, Polònia. 5 de març de 2022.

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

→ solidaritat.ub.edu/ucraina

Introducció

Les llargues cues de persones que esperen un autobús per anar a Przemysl des de Medyka, a la frontera amb Ucraïna, estan formades principalment per dones, gent gran i infants. Des de l'inici de l'atac rus a Ucraïna, el 24 de febrer, el govern ucraïnès va decretar la **lleï marcial**, que **prohibeix que els homes d'entre 18 i 60 anys surtin del país**.

Medyka, Polònia. 7 de març de 2022.

La invasió d'Ucraïna ha provocat un nou moviment de població: més de 3 milions de persones han deixat casa seva fugint de la guerra. Es tracta del conflicte que ha originat més desplaçaments en menys temps, d'ençà que l'ACNUR té registres.

Amb aquesta xifra, s'eleva a més de 85 milions el nombre mundial de persones refugiades i desplaçades per conflictes bèl·lics, raons ideològiques, religió, raça, condició sexual o raons mediambientals, segons dades de l'ACNUR.

Tots aquests milions de persones, entre les quals hi ha població especialment vulnerable (sobretot infants, a més de dones i gent gran), tenen dret que es respectin i es facin efectius els seus drets fonamentals. Tots els tractats internacionals protegeixen qui ha hagut de marxar de casa seva a causa de conflictes o violacions dels drets humans.

El compromís de la Universitat de Barcelona amb el respecte pels drets humans i la protecció de les persones que cerquen asil i refugi té una trajectòria de trenta anys. Aquesta missió es va refermar amb les guerres als Balcans i es va consolidar el 2016 amb la posada en marxa del Programa de suport de la Universitat de Barcelona a persones refugiades i provinents de zones en conflicte, que fins ara ha emparat, en diferents modalitats, més d'un centenar d'estudiants.

Amplieu la informació amb el codi QR.

Persones refugiades

Centenars de persones que fugen dels bombardejos i els combats travessen Shehyni, el darrer poble ucraïnès abans d'arribar a la frontera amb Polònia. La carretera que uneix Lviv, la gran ciutat de l'oest d'Ucraïna, amb Shehyni ha estat la principal via de sortida de la població ucraïnesa des que s'inicià la guerra.

Shehyni, Ucraïna. 5 de març de 2022.

Una persona refugiada és aquella que, «a causa de fundats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat i no pugui o, a causa d'aquests temors, no vulgui acollir-se a la protecció d'aquest país; o que, mancant-li nacionalitat i trobant-se fora del país on abans tenia la residència habitual, no pugui o, a causa d'aquests temors, no hi vulgui tornar».

Convenció de Ginebra de 1951 sobre l'Estatut dels Refugiats,
Article 1A

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

→ solidaritat.ub.edu/ucraina

Persones desplaçades internes

Molts desplaçats interns arriben en tren a Újhorod, ciutat fronterera amb Eslovàquia. Aquests dies és un lloc relativament tranquil per la seva situació geogràfica, lluny del front. La localitat, de 150.000 habitants, ha duplicat la seva població des que les tropes russes van iniciar la invasió.

Estació de tren d'Újhorod, Ucraïna. 10 de març de 2022.

Una persona desplaçada interna és aquella que «s'ha vist forçada o obligada a escapar o fugir de casa seva o del seu lloc de residència habitual, en particular com a resultat o per evitar els efectes d'un conflicte armat, de situacions de violència generalitzada, de violacions dels drets humans o de catàstrofes naturals o provocades per l'ésser humà, i que no ha creuat una frontera estatal reconeguda internacionalment».

Principis rectors dels desplaçaments interns
(Comissió de Drets Humans del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, 11 de febrer de 1998).

Al món hi ha més de 48 milions de persones desplaçades internes. En el cas d'Ucraïna, es comptabilitza que, des de l'inici del conflicte, al voltant de 6.500.000 persones s'han desplaçat a la recerca d'un espai de seguretat dins del mateix país, ja que no tenen la possibilitat de marxar. Al contrari que en el cas de les persones refugiades, les persones desplaçades internes no compten amb una cobertura legal que les empari, per la qual cosa és bàsic treballar en la protecció dels seus drets.

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

**UNIVERSITAT DE
BARCELONA**

Infants i conflictes

Als afores del poble de Medyka s'acumulen centenars de refugiats, molts dels quals són menors, que entren a Polònia a peu. Les temperatures són molt baixes —hi neva sovint— i romandre-hi és dur. Aquí esperen els autobusos que els portaran a la ciutat de Przemyśl, des d'on aniran desplaçant-se cap a altres països de la Unió Europea.

Medyka, Polònia. 10 de març de 2022.

UNICEF estima que, dels 82,4 milions de persones refugiades i desplaçades que hi havia al món abans de la guerra a Ucraïna, aproximadament 30 milions eren infants. Ara es calcula que 7,5 milions d'infants ucraïnesos es troben en risc, tant entre els que han aconseguit sortir del país com entre els que encara hi són.

L'impacte de la guerra i de la violència sobre els infants és diferent del de la resta de la població. La protecció dels infants migrants i refugiats, especialment dels menors orfes o dels que transiten i arriben sols als llocs de destinació, ha de ser una prioritat. S'han d'adoptar mesures específiques per a un col·lectiu tan vulnerable.

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Vulneració de drets en el trànsit

El degoteig de persones que entren a Polònia no s'atura. Dones i infants travessen la frontera amb rostres d'esgotament, però també alleujats. Fa moltes hores que viatgen, i ara ja són en territori segur. La majoria hi arriben caminant. Moltes dones han deixat els cotxes a pocs quilòmetres de la frontera i han fet els últims quilòmetres a peu.

Pas fronterer de Medyka, Polònia. 6 de març de 2022.

Les persones refugiades o desplaçades no pateixen únicament per haver hagut d'abandonar casa seva: moltes, en especial les dones i els menors, pateixen greus vulneracions dels seus drets, tant durant el recorregut com al lloc de destinació. Diversos elements contribueixen a incrementar tant l'ansietat com la situació de vulnerabilitat. Els abusos sexuals, la violència de gènere, l'actuació de màfies i les actituds racistes són alguns dels perills a què s'enfronten.

Responsabilitat d'acollida

Les autoritats poloneses, juntament amb desenes de voluntaris, abasteixen les persones refugiades de productes de primera necessitat: mantes, menjar, begudes calentes i joguines per als infants. A causa de l'enorme flux de persones que entren per la petita frontera de Medyka, l'espera per pujar als autobusos pot ser llarga.

Medyka, Polònia. 4 de març de 2022.

En la guerra a Ucraïna, com en totes les guerres i conflictes, el respecte pels drets humans i la garantia de l'exercici efectiu d'aquests drets —en especial els de les persones i els grups en situació de major vulnerabilitat, com les persones refugiades— és una obligació inexcusable tant de les parts en conflicte com dels països d'acollida i de la comunitat internacional. Els convenis internacionals garanteixen aquests drets i en persegueixen la vulneració, sigui quina sigui la procedència de les persones desplaçades.

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Compromís amb l'acollida global

L'estació de Przemysl és un formiguer de famílies amb maletes. S'ha convertit en un dels principals nodes de l'èxode ucraïnès. La ciutat polonesa, situada a 14 km de la frontera, és la primera parada per als trens que arriben a Polònia procedents d'Ucraïna, i també una via de sortida cap a Varsòvia i la resta d'Europa.

Przemysl, Polònia. 4 de març de 2022.

Els estats tenen responsabilitats ineludibles, moralment i jurídicament. La societat civil també pot tenir un paper rellevant en la defensa i protecció dels drets humans, de la pau i la justícia. El desplaçament forçat per la guerra a Ucraïna no és la primera crisi migratòria del segle XXI, però és la geogràficament més pròxima al cor d'Europa d'aquesta magnitud. Les colpidores imatges i informacions que ens arriben gràcies als mitjans de comunicació han estat clau per a l'allau de solidaritat ciutadana, i han de servir per reafirmar el compromís d'acollida global, sense discriminar per raons de procedència, religió, raça o condició sexual.

Universitat i acollida

Els autobusos procedents de la frontera s'aturen davant del centre comercial Tesco, a l'entrada de Przemysl. Actualment aquest centre acull les persones que no tenen on anar i les redirigeix cap a diferents països d'Europa. També és un centre logístic: s'hi emmagatzemen les tones de material humanitari que arriben cada dia.

Przemysl, Polònia. 6 de març de 2022.

El Programa de suport de la Universitat de Barcelona a persones refugiades i provinents de zones en conflicte, coordinat per la Fundació Solidaritat UB, es basa en la promoció del respecte pels drets humans. Els seus camps d'actuació són principalment tres: vetlla perquè les persones refugiades puguin accedir a l'educació superior; fomenta la inclusió socioeducativa d'aquestes persones, i treballa en xarxa per a la cooperació i la sensibilització, tant de la comunitat universitària com de la ciutadania en general, en relació amb les polítiques d'asil i refugi.

UCRAÏNA → NOU ESCENARI, MATEIXOS REPTES.

Crèdits

UNHCR ACNUR

La Agencia de la ONU para los Refugiados

Emergència Ucraïna

DÓNA ARA:

Web — ayudaucrania.com

Bizum — Codi: 01151

ES86 2100 2262 1802 0040 3932

Coordinació:

**Equip tècnic del Programa de suport de la Universitat de Barcelona
a persones refugiades i provinents de zones en conflicte**

Fotografies:

Raül Clemente Molina

raulclemente.net – [@raulclementemolina](https://twitter.com/raulclementemolina)

Textos:

Pau Cantos Perea

En col·laboració amb

Ajuntament de
Barcelona

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

→ solidaritat.ub.edu/ucraina